

EURONEWS – A SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ TANULÓK OKTATÁSÁNAK HÍREI
15. SZÁM

EBBEN A SZÁMBAN...

Üzenet az Ügynökség igazgatójától	2
1. Az Ügynökség “Korai fejlesztés: az európai helyzet elemzése” című projektje	3
2. Mennyire elégedettek a szülők a korai fejlesztéssel Litvániában?	5
3. A jogi környezet, az útmutatók és a tanterv reformja; a mindennapi gyakorlat átalakulása; a sajátos nevelési igényű gyermekek korai ellátása előtt álló új kihívások Finnországban	6
4. Korai fejlesztés Spanyolországban: hogyan épüljön föl a rendszer?	7
5. A nyelvtanulás egy formája Norvégiában: a “hálózatépítés”	8
6. Korai fejlesztéssel foglalkozó szakemberek továbbképzése Hollandiában	9
7. A dán törekvések a kisgyermek magas színvonalú ellátására	10
8. A franciaországi óvodák korai fejlesztéssel kapcsolatos koncepciói	11
9. Nyelvi felkészítés az iskola előtt Schleswig-Holsteinben, Németországban	12
10. Az Európa Tanács felhívja a figyelmet az autista kisgyermek korai fejlesztésére	13
11. A közelmúlt korai fejlesztéssel foglalkozó konferenciái	14
12. Transz-atlanti együttműködés a korai fejlesztésben	16
A kiadvánnyal kapcsolatos adatok	17

Üzenet az Ügynökség igazgatójától

Kedves Olvasó!

Köszöntjük Önt az EuroNews korai fejlesztéssel foglalkozó speciális kiadásának megjelenése alkalmából! A téma rendkívül fontos – amit egy kisgyermek a születésétől kezdve az első pár hónapban és évben tapasztal, érez, és megél, kihat az egész életére. A korai fejlesztés célja, hogy megfelelő szolgáltatásokkal segítse és támogassa a kisgyermeket és a családot a gyermek életének ebben a fontos időszakában.

Az elmúlt néhány év egyik kiemelkedő projektje során az Ügynökség a korai fejlesztéssel foglalkozott. Véleményünk szerint hasznos lenne, ha minden neveléssel, oktatással foglalkozó szakember megismerné a projekt eredményeit és a tagállamokban végzett munkát. Ezért ezt a számot kizárólag ennek a témának szenteltük.

Reméljük, hogy az Ügynökség és a tagállamok által közzétett információk felkeltik az Önök érdeklődését, és hasznosnak bizonyulnak a munkájuk során.

Cor Meijer
Igazgató

1. Az Ügynökség “Korai fejlesztés: az európai helyzet elemzése” című projektje

Az Ügynökség egy 2003 és 2005 között megvalósított projekt keretein belül vizsgálta a korai fejlesztés helyzetét Európában. A korai fejlesztés mind a döntéshozatal, mind a gyakorlat szintjén fontos terület: a kisgyermek és a családjuk támogatáshoz való alapvető jogának biztosításához kapcsolódik.

A korai fejlesztés szakértői – döntéshozók, egészségügyi-, oktatási-, a szociális szférában és tudományos területen dolgozó szakemberek – 19 európai országból vettek részt az Ügynökség által vezetett projektben.

A projekt elemző része négy szakaszra bontható. Először a résztvevő országokban működő oktatási rendszerek és szolgáltatások összehasonlítására alkalmas módszer szerint egy adatgyűjtésre került sor. Előre meghatározott témakörök mentén szakértői csereprogramok is megvalósultak. Elsősorban három helyszínen, Münchenben (Németország), Coimbraban (Portugália) és Västeråsban (Svédország) folytak azok a megbeszélések és intézménylátogatások, amelyek lehetőséget teremtettek a korai fejlesztés ökológiai-rendszer modelljének (ecologic-systemic model) különféle formákban történő alkalmazásának az elemzésére.

A korszerű korai fejlesztéssel kapcsolatos megbeszélések alapján készült el a projekt legfontosabb eredményeit bemutató anyag munkaváltozata. Ezt követően egy projektzáró szemináriumon szülők, döntéshozók és kutatók bevonásával a szakértői csoport legfontosabb megállapításairól szóló nyílt vita során fogadták el a projekt eredményeit.

A projekt egyik legjelentősebb eredményeként javaslat született a korai fejlesztés fogalmának európai szinten alkalmazható definíciójára:

A korai fejlesztés a kisgyermek és a családjuk számára biztosított különféle szolgáltatások és juttatások összességét jelenti. A gyermek életének egy meghatározott szakaszában felmerülő sajátos igényekhez kapcsolódó bármely beavatkozás a részét képezi: a gyermek fejlődéséhez nyújtott támogatás, a család felkészítése a neveléssel kapcsolatos feladatokra, illetve a család és a gyermek társadalomba történő beilleszkedésének elősegítése. Ezeket a beavatkozásokat a család igényeit szem előtt tartó, minden területre kiterjedő, összehangolt csapatmunka segítségével, a gyermek természetes környezetében, lehetőség szerint helyben kell végrehajtani.

Mindenki számára hozzáférhető a projekt összefoglaló jelentése – “Korai fejlesztés: az európai helyzet elemzése, a legfontosabb megállapítások és ajánlások” címmel. Nyomon követhető benne, hogy a különféle ötletekből és elméletekből hogyan alakult ki a korai fejlesztés fogalmának egy új, az egészséget, az oktatást és a társadalomtudományokat magában foglaló értelmezése. A jelentés bemutatja az elsősorban a gyermekre koncentrált gyakorlat megváltozást, amely már a családot és a környezetet is tekintetbe veszi. Ez egyébként megfelel az “orvosi szemléletet” felváltó “szociális megközelítésnek”.

Az Ügynökség által vezetett projektben összegyűjtötték a korai fejlesztés új koncepciójának alapelemeit:

Európában a korai fejlesztéshez tartozó különféle szolgáltatásoktól elvárt jellemzők az *elérhetőség, a megközelíthetőség, a megfizethetőség és a sokoldalúság*. A családoknak már a lehető legkorábban, ingyenes, vagy olcsón hozzáférhető, az igényeiknek megfelelő, családközpontú, helyben nyújtott szolgáltatásokat kell biztosítani. A korai fejlesztés szerves részekét az egészségügy, a szociális szféra és az oktatásügy megosztott felelősséggel tartozik ezekért a szolgáltatásokért.

A célcsoportok, a csapatmunka, a szakemberek képzése és a munkaeszközök szerepe rendkívül fontos. Eltérő szakmai háttérrel rendelkező szakemberek vesznek részt a kisgyermekeket és a családokat segítő munkában, amelyet elszigetelten nem lehet végezni, különféle tudományterületek közötti együttműködésre épülő csapatmunkára van szükség. A szakemberekből álló csapat és a család együttműködése nyomán születik meg az egyéni terv - amennyiben egy családnak valamilyen külső segítségre van szüksége. A terv az igényekre, a beavatkozások alapjául szolgáló erősségekre, a prioritásokra, a célokra és a végrehajtandó, majd értékelendő tevékenységekre összpontosít.

Ezek az elemek nyújtottak segítséget a korai fejlesztés jelenlegi gyakorlatának megújítására és rendezésére született ajánlások megfogalmazásához, amelyek főként a területen dolgozó szakemberek számára készültek. Ezeket az ajánlásokat az Ügynökség 18 nyelven szabadon letölthető projekt-jelentése tartalmazza:

<http://www.european-agency.org/site/info/publications/agency/ereports/15.html>

A projekt alatt összegyűjtött valamennyi információ a korai fejlesztéssel foglalkozó weboldalakon található: <http://www.european-agency.org/eci/eci.html>

A projekttel kapcsolatos további tudnivalók a következő címen érhetők el: brussels.office@european-agency.org

2. Mennyire elégedettek a szülők a korai fejlesztéssel Litvániában?

A szülők elégedettségének mértéke jól jellemzi a korai fejlesztés színvonalát. Ennek a 2004-es kutatási projektnek az volt a célja, hogy a korai fejlesztés részeként nyújtott szolgáltatásokkal kapcsolatos szülői elégedettséget több szempontból értékelje Litvániában.

Az "elégedettség" bonyolult fogalom, amelyet a szülők és a szakemberek gyakran különböző módon értelmeznek és értékelnek. A projekt során a következő értelmezések kerültek felszínre: a szülők véleménye az igénybe vett szolgáltatásról, a szülőknek és a gyerekeknek nyújtott segítség, a szülők és a szakemberek közötti kapcsolat, a szolgáltatásokhoz való hozzáférés, a munka szervezése, stb.

Az *Európai szülők korai fejlesztéssel való elégedettségi skáláját* (amelyet a Siauliai Egyetem és a svájci Fribourg Egyetem Gyógynevelési Intézete közösen fejlesztett ki) alkalmazták. A korai fejlesztés részeként hétféle szolgáltatást igénybe vevő, sajátos nevelési igényű gyermekeket nevelő szülők vettek részt a litván kutatási projektben. Összesen 160 szülőt kérdeztek meg.

A vizsgálat megmutatta, hogy Litvániában a korai fejlesztésben részesülő gyermekek szülei alapvetően elégedettek a szolgáltatások színvonalával.

A szülők leginkább **a gyermekeknek nyújtott szolgáltatásokkal** (lásd a szöveg alatt található ábrán) vannak megelégedve, a különféle szolgáltatásokhoz való hozzáférést és az ellátás megszervezést kielégítőnek tartják. Ugyanakkor a legtöbben elégedetlenek a támogató környezet kialakításának eszközeivel, az ellátási rendszerrel és a szakemberekkel való kapcsolatukkal.

Ábra: A különféle területekkel való szülői elégedettségre vonatkozó átlagos adatok Litvániában

- A gyermeknek nyújtott szolgáltatások
- A szülők és a szakemberek közötti viszony
- Az ellátási rendszer
- Támogató környezet

A szülők véleménye alapján összességében megállapítható, hogy a korai fejlesztés megítélése kedvező, de a szakemberek szerepére érdemes figyelmet fordítani, mert még mindig "szakértőként" viselkednek. A mindennapi gyakorlat elsősorban a gyermekek gyógyítására irányul, nem vonja be eléggé a család többi tagját, illetve nem járul hozzá a gyermek és a család közösségi kapcsolatainak fejlesztéséhez.

Stefanija Alisauskiene, a Siauliai Egyetem Kutatási Központjának vezetője (stefa@su.lt) és Regina Labiniene, az Ügynökség képviselőtestületének litván tagja (regina.labiniene@smm.lt) örömmel nyújt további tájékoztatást minden érdeklődőnek.

3. A jogi környezet, az útmutatók és a tanterv reformja; a mindennapi gyakorlat átalakulása; a sajátos nevelési igényű gyermekek korai ellátása előtt álló új kihívások Finnországban

Finnországban minden tíz hónaposnál idősebb és hét évesnél fiatalabb gyermek nappali ellátásban részesülhet (Early Childhood Education and Care, ECEC). A nevelés és gondozás (amelyet EduCare-nek is neveznek) egyaránt a nappali ellátás részét képezi, ez Finnországban a korai fejlesztés legelterjedtebb formája. A sajátos nevelési igényű és a veszélyeztetett gyermekek döntő többsége (85%) ezt az ellátást veszi igénybe.

A nappali ellátásért a Szociális és Egészségügyi Minisztérium felelős. A nappali ellátás jogi hátterét a hetvenes években született *A gyermekek nappali ellátásáról szóló 1973/36. sz. törvény* teremtette meg. Ennek az időszaknak a gondolkodásmódját a szegregáló gyakorlat és az orvosi megközelítés határozta meg. Az inklúzió és a korai fejlesztés alapelveit először az új nemzeti szakpolitika (*A korai nevelésről és gondozásról szóló kormányrendelet, 2002, és az ECEC tanterv nemzeti útmutatója, 2003*) két dokumentumában említették. 2006 elején a Kormány előkészítette a nappali ellátás mindennapi gyakorlatát befolyásoló jogi környezet módosítását. A tervek szerint a gyermekek újfajta inkluzív ellátását úgy szerveznék meg, hogy:

- az inklúzió alapelveinek megfelelően a korai fejlesztés a mindennapi nevelési gyakorlat részeként jelenjen meg;
- a gyermekek sajátos igényeinek kielégítésében egyre nagyobb szerepet kapjanak a nappali ellátásban dolgozó szakemberek és a szülők.

A jogi környezet ilyen irányú változása nagyon fontos, de mi történik a gyakorlatban? A területen dolgozó szakemberek számára sok olyan lehetőséget biztosítottak, amikor az új tantervre való felkészülés érdekében megbeszéléseken és szemináriumokon vehettek részt. Ezeket az alkalmakat kihasználva kifejezésre juttatták, hogy milyen változásokat szeretnének a korai fejlesztés gyakorlatában. Az észrevételeiket beépítették, és a szakemberek véleménye szerint a gyakorlatban is jól működő tanterv született.

A közösségek szintjén is sok helyen megváltoztatták a szolgáltatások rendszerét: a támogatásokat korábban lehet igénybe venni, a szülők pedig nagyobb szerepet kaptak. A szakemberek egy újfajta továbbképzése alakult ki, - "a gyermekek korai gondozása", - amely a munkacsoporton belüli elképzelések megvitatásával és közös értékelésével a szülőkkel való közös munka iránti új attitűdök kialakításához és az alternatív munkamódszerek kifejlesztéséhez járul hozzá. Ez még további fejlesztést igényel, de biztatóak az eddig elért eredmények.

A gyermekek korai nevelését érintő finnországi változásokkal kapcsolatos további információért, kérjük, forduljanak Liisa Heinämäkihez, a Nemzeti Népjóléti és Egészségügyi Kutatás-fejlesztési Központ (STAKES) kutatójához (liisa.heinamaki@stakes.fi), vagy látogassanak el a következő weboldalakra: <http://varttua.stakes.fi/EN> www.stm.fi/Resource.phx/eng/index.htm

www.oph.fi/english

Pirjo Koivula (pirjo.koivula@oph.fi), finn nemzeti koordinátor is szívesen válaszol minden kérdésre.

4. Korai fejlesztés Spanyolországban: hogyan épüljön föl a rendszer?

A kísérleti programok a korai fejlesztés terén a hetvenes évek végén indultak el Spanyolországban, párhuzamosan a gyermekek fejlesztésével és a társadalmi integrációval kapcsolatos új elképzelések megjelenésével. Mielőtt ezek a programok elindultak, a sajátos nevelési igényű gyermekek gyakran kiszorultak a többségi oktatásból. Ebben az értelemben a korai fejlesztés terén elindult programok, kísérleti jellegük ellenére vezető szerepet töltek be a fogyatékos gyermekek megítélésében, és a velük kapcsolatos attitűdök megváltozásában.

Az utóbbi három évtizedben valóban hatalmas fejlődés következett be Spanyolországban. A korai fejlesztéshez kapcsolódó szolgáltatások az egész országban elérhetővé váltak, és a sajátos nevelési igényű gyermekek és a családjaik számára fontos segítséget jelentenek. A spanyol "Fehér könyv a korai fejlesztésről" legfontosabb megállapításait a politikai döntéshozók is elfogadták, kiemelten kezelve a korai fejlesztés rendszerének kiépítését célzó programok irányelveit: a partnerséget, a család támogatását, a decentralizált, költséghatékony ellátási rendszert, a különféle tudományterületek képviselői közötti együttműködést és az egymást erősítő, párhuzamosan nyújtott szolgáltatásokat.

Napjainkban majdnem minden ismert fogyatékosági típussal élő vagy fejlődési rendellenességgel küzdő gyermek részesül valamilyen korai fejlesztésben, így lehetősége van arra, hogy a többségi oktatásban folytassa tanulmányait.

Az európai törekvések, mint például a Helios program (1993-1996), vagy az Ügynökség közelmúltban véget ért Korai fejlesztés projektje (2003-2005) fontos szerepet játszottak, illetve játszanak ezekben a változásokban. A Helios program lehetőséget teremtett arra, hogy a különféle országok kicserélhessék a korai fejlesztéssel kapcsolatos kísérleti projekteken szerzett tapasztalataikat. Az Ügynökség által vezetett projekt ennél jóval messzebb jutott: az európai országok sokszínű korai fejlesztését bemutató adatbázis is elkészült, illetve a korai fejlesztést érintő kritikák és gyakorlati tanácsok születtek meg. Az ajánlások tartalmazzák a korai fejlesztéssel szemben támasztott jövőbeni minőségi követelményeket.

A korai fejlesztés Spanyolországban a fejlődésének egy új szakaszába kezd lépni. A Királyi Fogyatékosügyi Testület, a Spanyol Szakmai Szervezetek Szövetsége (GAT) és a Spanyol Fogyatékosok Szövetsége (CERMI) közreműködésével a közeljövőben elkészülhet a korai fejlesztés új szabályozása. Ennek alapján a továbbiakban a figyelem különösen a korai fejlesztés rendszerszerű működésének elemeire, mint például a jogosultsági kritériumokra, a finanszírozási stratégiákra, a megfelelő szakemberellátás biztosítására fog irányulni.

A korai fejlesztés spanyolországi helyzetével kapcsolatos további információért, kérjük, forduljanak Jaime Ponte rehabilitációs specialistához (981356754@telefonica.net), vagy Andrés Hernández Zalón spanyol nemzeti koordinátorhoz (andres.hernandez@mec.es).

5. A nyelvtanulás egy formája Norvégiában: a “hálózatépítés”

A nyelvtanulás egyik rendkívül speciális formáját, a hálózatépítést 1999-ben vezették be a Sørlandet Kutatási Központban, Norvégiában. Ezt a modellt Irene Johansson asszony, a Karlstadti Egyetem professzora, a kutatási központ vezető munkatársa, a nyelvtanítás egész Skandináviában használt karlstadti módszerének kifejlesztője dolgozta ki és mutatta be a szülőknek.

A módszer a szülők fejlesztésének, felkészítésének gondolatán alapul, akik a környezet hatására válnak egyre inkább képessé arra, hogy döntéseket hozzanak, és kiválasszák a gyermekük igényeinek megfelelő filozófia mentén megvalósuló oktatási formát. Az “ökológiai-rendszer” elmélet is hatással volt a modellre, amely szerint a gyermek fejlődésének tanulmányozásához nem elég csak a gyermeket vizsgálni, hanem a tágabb környezetével való kapcsolatára is figyelmet kell fordítani.

A módszer bevezetése óta a Sørlandet Kutatási Központban némely tapasztalatra tettek szert, és most a korai fejlesztésben ezt a modellt használják a nyelvi, vagy súlyos tanulási nehézségekkel küzdő gyermekek esetében.

A szülők mindig nagyon mélyen érintettek a gyermekük életében és fejlődésében, ugyanakkor ők is meglehetősen érzékenyek. Szükségük van valakire, akivel megoszthatják az örömeiket és a bánatukat, továbbá a gyermek nevelésével kapcsolatos felelősséget.

A központban a hálózat tagjai, a szakemberek, a családok és mások együtt dolgoznak a gyermek beszédképességének és nyelvhasználatának fejlesztésén. Miközben a gyermek különféle szerepköröket betöltő emberekkel tart kapcsolatot, fejlődik a nyelvhasználata. A hálózat feladata, hogy erre lehetőségeket teremtsen. A gyermek tevékenységébe ágyazva minden nap előfordulnak ilyen helyzetek. A hálózat minden egyes tagja ugyanazt a stratégiát követi, de mindenki különböző módon és helyzetben járul hozzá a gyermek tudásának gyarapításához és képességeinek fejlesztéséhez. Mindenkinek az a feladata, hogy jó “beszélgetőpartner” legyen.

A hálózatépítés akkor kezdődik, amikor a szülők eldöntik, hogy kik fontosak a gyermek számára. Tanárok, nagyszülők, nagynénik, nagybácsik, szomszédok, a szabadidős elfoglaltságokat vezető szakemberek, vagy mások tartozhatnak ehhez a körhöz. A szülők megkérik a kiválasztott személyeket, hogy vegyenek részt a hálózatban, akik rendszeres időközönként megvitatják és eldöntik, hogy mit kell a gyermeknek megtanulnia. Közösén határozzák meg azt is, hogy hogyan tanulja meg mindezt, és milyen módon lehet a tanulnivalókat a mindennapi tevékenységhez kötni. Így minden gyermeket egyéni környezet veszi körbe a hálózatban.

Arlene Temte (arlene.temte@statped.no), a Kristianstandi Sørlandet Kutatási Központ tanácsadója, vagy Marit Hognestad (marit.hognestad@utdanningsdirektoratet.no), az Ügynökség norvég nemzeti koordinátora adnak további felvilágosítást az itt ismertetett modellről.

6. Korai fejlesztéssel foglalkozó szakemberek továbbképzése Hollandiában

A különböző tudományterületek korai fejlesztéssel foglalkozó szakembereinek közösen kell segíteni a sajátos nevelési igényű gyermekek családjainak. A szakemberek képzése az egyik legfontosabb tényező.

Hollandiában a korai fejlesztéssel kapcsolatos alapképzés a Groningeni Egyetemen (www.rug.nl/gmw/index?lang=en) zajlik, illetve speciális témakörökre irányuló továbbképzési kurzusokat szerveznek a korai fejlesztés különféle tudományterületeivel foglalkozó szakemberek számára. Ilyenek a Portage Group Programme keretében megszervezett továbbképzések, amelyeket a Groningeni Egyetem Gyógypedagógiai Tanszékének munkatársai, illetve a téma egyéb szakértői tartanak Hollandia nappali ellátást nyújtó intézményeiben és rehabilitációs központjaiban.

A Portage Group Programme csoportos foglalkozásokra épül, a gyermekek fejlesztését speciális tevékenységeken és játékokon keresztül, csoportban képzeli el. Ez a módszer a mindennapi csoportos tevékenység során lehetővé teszi az egyes funkciók egyéni fejlesztését, segítve ezzel a sajátos nevelési igényű gyermekeket, családjaikat és nevelőiket.

A koncepció lényege, hogy összekapcsolja a gyermek fejlesztésével foglalkozó intézményeket és személyeket a gyermek közvetlen környezetével. Az egyéni fejlesztési célok meghatározzák a követendő irányelveket, a speciális tervezés és a koordináció a célok eléréséhez vezető fontos eszközök. A Portage Group Programme két szinten zajlik, a gyermekek egyéni szintjén és csoportszinten.

Pedagógusok és egészségügyi szakemberek vehetik igénybe a Portage Group Programme több téma köré szerveződő, csoportos képzéseit. A témák: elméleti útmutató az egyes munkamódszerekhez, a viselkedéssel kapcsolatos mérhető és érzékelhető célok kijelölését szolgáló gyakorlati eszközök, nagyobb feladatok apróbb lépésekre bontásának módszerei (feladatelemzés), viselkedési problémák elemzése az ABC (Antecedent, Background and Consequences = Előzmények, Háttér és Következmények) analízis segítségével, és végül magának a Portage Group Programme anyagainak a használata. A hathetes képzést követően a résztvevők értékelése egy munkahelyi esettanulmányon keresztül történik.

A résztvevőket egy "viselkedési specialista" felügyeli a munkahelyükön, aki közben Portage-koordinátori képzésen esik át. A viselkedési specialistákkal egy éven keresztül a program egy szakértője foglalkozik. Egy év után a viselkedési specialista alkalmassá válik arra, hogy pedagógusokból és egészségügyi szakemberekből álló újabb csoportokat képezzen ki, akik képesek a gyermekek és a családok igényeinek megfelelő korai fejlesztést biztosítani.

A korai fejlesztéssel kapcsolatos holland továbbképzések ügyében Ineke Oenema-Mostert (c.e.oenema-mostert@rug.nl) és Bieuwe Van der Meulen (b.f.van.der.meulen@rug.nl), mindketten a Groningeni Egyetem munkatársai, vagy Sip Jan Pijl (s.j.pijl@rug.nl), az Ügynökség holland nemzeti koordinátora nyújt további felvilágosítást.

7. A dán törekvések a kisgyermek magas színvonalú ellátására

2005 decemberében a dán kormány egy szakértőkből és kutatókból álló bizottságot hozott létre, hogy a gyermekek problémamentes iskolakezdését célzó kormányzati szándék megerősítése érdekében ajánlásokat fogalmazzon meg. A bizottság jelentése 2006 februárjában jelent meg.

Az 1-2 éves dán gyerekek kb. 80% részesül nappali ellátásban, jár bölcsődébe, vagy vegyes korösszetételű gyermekek felügyeletét ellátó intézményekbe. A 3-6 éves gyerekek kb. 95% jár óvodába. A számok azt mutatják, hogy az újonnan érkezett 3-5 éves bevándorló gyerekek 77%-a, a bevándorló családok gyermekeinek pedig 81% részesül nappali ellátásban. Ez azt jelenti, hogy majdnem minden 1 és 6 év közötti gyermek látogat valamilyen nappali ellátást nyújtó intézményt, noha ezek nem kötelezőek.

A Kormány 2005-ös stratégiai terve a "világ legjobb közoktatásának megteremtésére" hangsúlyozza a nappali ellátást nyújtó intézmények, az iskolák és az iskolákban található szabadidős létesítmények közötti erősebb kapcsolatok kiépítésének szerepét.

A Kormány a tervek szerint 270 millió euróval kívánja a nappali ellátás színvonalát javítani 2005 és 2009 között. Az első éves költségvetés nagy részét a nappali ellátásban részesülő, szociálisan leginkább veszélyeztetett gyermekeket célzó tevékenységekre különítik el.

A szakértői bizottság feladatmeghatározása külön kitért a szociálisan veszélyeztetett gyermekekre. A szakértői bizottság megállapította, hogy a 2004-es tanterv bevezetésével nagyobb figyelem irányult ezekre a gyerekekre és a tantervükre, mivel minden, a sajátos nevelési igényű tanulókkal kapcsolatos célnak, módszernek és tevékenységnek, amit az egyes intézmények kitűznek, alkalmaznak és végeznek, világosan szerepelni kell a tantervükben.

A bizottság ajánlása szerint a nappali ellátást biztosító intézmények nevelési és szociális irányelvei között kiemelt figyelmet kell fordítani a gyermekek iskolakezdésére. Javasolják, hogy rendszeresen készüljön olyan értékelés az intézményekről, ami segítséget nyújt a tanterv és az iskolák által támasztott követelményekhez való alkalmazkodásban.

A bizottság a nappali ellátást folytató helyi intézmények és önkormányzatok számára tanácsadói rendszer felállítását javasolja a nevelés, értékelés és az iskolakezdés terén. Ez javítani fogja a mindennapi gyakorlat értékelését a nappali ellátást folytató intézményekben.

A bizottság ajánlásaival kapcsolatos politikai vitára 2006 tavaszán került sor. Az ajánlások a tanulást és a nevelést komplex folyamatként fogják kezelni, amelynek a nappali ellátás, az iskolakezdés, és a szabadidős tevékenységek a szerves részét képezik. A dán országgyűlés 2006/2007-es ülészakán terjesztik elő az elfogadott ajánlások alapján elkészült törvényjavaslatot.

Az új fejlesztésekkel kapcsolatban Helle Beknes (helle.beknes@uvm.dk), a Dán Oktatási Minisztérium tanácsadója, vagy Preben Siersbaek (siersbaek@uvm.dk), az Ügynökség dán nemzeti koordinátora nyújtanak további felvilágosítást.

8. A franciaországi óvodák korai fejlesztéssel kapcsolatos koncepciói

Franciaországban a korai beavatkozás és a prevenció gyakorlata kapcsán fontos két esetet megkülönböztetni egymástól: az általános prevenciót és a speciális prevenciót, mivel mindkettő különböző megközelítést igényel a koncepció kialakítását, a programokat, a személyi feltételeket és az alkalmazott eljárásokat illetően.

Az általános prevenció célja, hogy optimális körülmények kialakításával megelőzze a gyermek fejlődését akadályozó tényezők kialakulását. Az általános prevenció azokat a különböző pszichológiai, szociális és a személyes kapcsolatokat érintő elemeket foglalja magában, amelyek befolyásolják a tanulást, illetve a gyermek és az iskolai környezet közötti kölcsönhatásokat.

A speciális prevenció abban az értelemben jelent inkább egy másfajta prevenciót, amennyiben olyan speciális beavatkozások előkészítésére irányul, amelyek a gyermek jól meghatározható vagy prognosztizálható sajátos igényeire, nehézségeire adnak választ.

Fontos ezért, hogy a két különböző típusú prevenciót megkülönböztessük egymástól, ugyanakkor tisztában legyünk egymást kiegészítő szerepükkel. Ez a különbségtétel segít jobban feltérképezni azokat a partnerségi viszonyokat, amelyeknek a kiépítésére a gyermekek igényeinek való megfelelés érdekében szükség van.

A Nehézségekkel Küzdő Tanulók Speciális Segítő Hálózata - Réseaux d'Aides Spécialisées aux Elèves en Difficulté, RASED - a prevenció céljának a korai elsődleges prevenciót tekinti. Meghatározásuk alapján ez egy sor olyan módszer együttes alkalmazását jelenti, amelyek a kockázati elemek minimális szintre történő csökkentésének szándékával "a nehézségek megjelenésének megakadályozására" irányulnak.

A RASED tevékenysége olyan potenciális tanulási nehézségek kezelésére irányul, amelyek még nem alakultak ki. A korai, elsődleges prevencióhoz kapcsolódóan meg kell határozni, és ki kell alakítani a gyermekek és a szülők számára jobban megfelelő iskola megteremtéséhez szükséges feltételeket. A kisgyermek szükségleteihez illeszkedő iskola-előkészítés során ezekre a feltételekre és a személyre szabott módszerek alkalmazására is szükség van.

Az elsődleges korai prevenció célja, hogy - különösen a leginkább veszélyeztetett tanulók esetében - megakadályozza a tanulási nehézségek kialakulását. Amennyire csak lehetséges, ezeket a prevenció eszközöket egy átlagos iskola, sőt egy átlagos osztály életéhez illeszkedve kell alkalmazni, valamint figyelembe kell venni a gyermekek összetett iskolai tevékenységének és viselkedésének minden részletét.

Ezek a módszerek szoros együttműködést követelnek meg a gyerek környezetében dolgozó különféle nevelési szakemberektől. Ez a helyzet olyan feltételeket teremt, amelyek a gyógypedagógusok és a tanárok egymást erősítő szakértelmére épülő valódi munkaközösség kialakulását eredményezi.

Nel Saumont (dpri@inshea.fr), az Ügynökség francia nemzeti kordinátora, vagy Brigitte Bayet és Paul Fernandez, az INS-HEA precencióval foglalkozó részlegének munkatársai adnak további felvilágosítást az érdeklődőknek. Az intézmény honlapján (www.inshea.fr) hamarosan elérhetővé válik egy prevencióval foglalkozó rész.

9. Nyelvi felkészítés az iskola előtt Schleswig-Holsteinben, Németországban

A jogi szabályozásnak megfelelően minden speciális iskola egyben módszertani központként is működik Schleswig-Holsteinben. Ez azt jelenti, hogy ezek az intézmények a saját tanulóik mellett a környék összes többségi iskolájának a tanulóikért is felelősséget viselnek. Tíz évvel ezelőtt a tartomány megvizsgálta a lehetőségét annak, hogy a korai fejlesztés eszközeivel csökkenteni tudják-e a beszédzavarral küzdő tanulók számát az iskolákban vagy az osztályokban.

Az egyik körzetben egy kísérleti programot indítottak, amelyben az iskolavezetés az iskola logopédusát áthelyezte a speciális beszédjavító iskola felsőbb osztályaiból az óvodai csoportokba. Az óvopedagógusokat ezek a logopédusok képezték tovább, akik ezt követően képessé váltak arra, hogy felismerjék, melyik gyerekeknek van szüksége beszédterápiára vagy logopédiai kezelésre. Így a logopédus munkája hatékonyabbá válhat, és a beszédzavarok kezelése még a gyerek iskoláskora előtt megkezdődhet.

Ennek a kezdeményezésnek a nyomán a logopédusok megjelentek az óvodákban, és a speciális beszédjavító iskola foglalkozni kezdett a többségi iskolákban integrált oktatásban részesülő súlyos beszédzavarral küzdő tanulókkal.

Ezt a rendszert Schleswig-Holstein minden körzetében bevezették, ezáltal az iskolát megelőző időszak nyelvi felkészítésének egy hasznos prevenció eszközét fejlesztették ki. A korai fejlesztés és prevenció ezúton szerzett kedvező tapasztalatai az egész ellátási rendszer átalakításához vezettek.

A kormány mindezt a 2005-től 2010-ig tartó törvénykezési időszak egy fontos oktatásfejlesztési projektjének tekinti. A módszertani központok logopédusai általános beszédterápiás alapképzésben fogják részesíteni az óvopedagógusokat. Ezt kiegészítve azok a gyerekek, akiknek egyéni segítségre van szükségük a német mint idegen nyelv elsajátításában, még az iskolakezdést megelőzően egy SPRINT-nek nevezett intenzív képzést kapnak az óvodában vagy az óvodán kívül. Lépésről-lépésre

ezt a segítséget minden olyan gyermek meg fogja kapni, akik szegényes nyelvi környezetből érkeznek.

A Schleswig-Holsteinben folyó munkával kapcsolatban Anette Hausotter (a.hausotter@t-online.de), az Ügynökség német koordinátora nyújt további felvilágosítást.

10. Az Európa Tanács felhívja a figyelmet az autizmussal élő kisgyermek korai fejlesztésére

2004-ben az Európa Tanács egy szakértői bizottságot hozott létre az autizmussal élő kisgyermek nevelése és integrációja ügyében. Ez a bizottság szoros együttműködésben dolgozik az Autism-Europe nevű szövetséggel a szélesebb értelemben vett emberi jogok védelmén a szervezet 46 tagállamban.

Kari Steindal asszony (Norvégia) vezetésével a bizottság az autizmus definíciójával kapcsolatos álláspontok összevetésén és a kapcsolódó statisztikák egymás közti cseréjén dolgozik. További feladatuk, hogy értékeljék a szóban forgó gyermekeknek, különösen az iskolarendszeren belül nyújtott szolgáltatásokat, és példákat gyűjtsenek a sikeres gyakorlatokra. Jelenleg kormányok számára készítenek ajánlásokat az autizmus spektrum zavarok (autistic spectrum disorders - ASD) által érintett gyermekek oktatásának és integrációjának fejlesztéséhez.

A tagállamok az általuk nyújtott szolgáltatásokkal kapcsolatban, elsősorban az autizmus felismerésére és diagnosztizálására vonatkozó kérdőívet töltötték ki. A válaszok feldolgozása jelenleg is zajlik. Pillanatnyilag a legtöbb résztvevő ország (beleértve Japánt, amely megfigyelőként vesz részt a munkában) elfogadja, hogy az autizmus egy spektrum zavar, amely egy jól körülhatárolható sajátos igényként jelentkezik, bár erre a felismerésre néhány esetben csak röviddel ezelőtt került sor. A legtöbb ország elismeri, hogy az autizmus diagnosztizálására gyakran túl későn kerül sor. Korábban is elkészülhetne a diagnózis, és az orvosi véleményt egy egyéni fejlesztési igényeket tartalmazó résszel kell kiegészíteni. A jelenlegi kutatás azt igazolja, hogy az autista spektrum zavarok esetén fontos a korai fejlesztés, különösen, ha súlyos kommunikációs nehézségek jelentkeznek.

Mindezen túlmenően az Európa Tanács 2006. április 5-én egy akciótervet fogadott el a 2006-tól 2015-ig tartó időszakra vonatkozóan a fogyatékos emberek jogainak, és teljes társadalmi befogadásának biztosítása érdekében (Recommendation Rec(2006)5). Ez az akcióterv megteremti egy közös európai fogyatékosügyi politika kereteit. A tagállamokra és magára az Európa Tanácsra vonatkozó terv a fogyatékos emberek mindennapi életének legfontosabb területeit fedi le. Az egészségügyre vonatkozóan javasolja, hogy a tagállamok támogassák a korai fejlesztést, és azokat a hatásos eszközöket, amelyek segítenek még korai stádiumban felismerni, diagnosztizálni és gyógyítani a fogyatékoság típusát és az azzal járó tüneteket. A rehabilitáció esetében pedig a tagállamok elé azt a célt tűzi, hogy a különféle tudományterületek által kínált lehetőségeket együttesen kihasználva, a születés pillanatától biztosítsanak magas

színvonalú korai fejlesztést, és közben a szülőknek nyújtott segítség és tanácsadás fontos szerepéről se feledkezzenek meg.

Az autista gyermekek nevelése és integrációja ügyében életre hívott szakértői bizottság megállapításai és ajánlásai 2006 végén jelennek meg.

További információkkal kapcsolatban Muriel Grimmeissen, a szakértői bizottság (www.coe.int/soc-sp) titkára áll az érdeklődők rendelkezésére.

Forrás – Európa Tanács

11. A közelmúlt korai fejlesztéssel foglalkozó konferenciái

2005 folyamán három nagy konferenciát rendeztek a korai fejlesztés témakörében – egyet Csehországban, egyet az Egyesült Királyságban, egyet pedig Portugáliában. Mindhárom alkalommal jelen voltak az Ügynökség korai fejlesztéssel foglalkozó szakértői, továbbá több európai, és Európán kívüli ország szakemberei ismerkedhettek meg egymás munkájával.

Prága, Cseh Köztársaság, 2005. május

2005. májusában a korai prevencióról tartottak konferenciát Prágában, amelyen külön figyelmet szenteltek a csecsemőknek és a kisgyermekeknek. Alena Sterbova asszony, a Cseh Köztársaság oktatási miniszter-helyettese megnyitójában hangsúlyozta, hogy a téma rendkívül fontos Csehország számára.

Európa különböző részeiről, különböző tudományterületekről érkezett kutatók és szakemberek két napon át a kisgyermekek prevenciójának gyakorlatával kapcsolatos ismereteiket osztották meg egymással. Speciális, csehországi példák áttekintése alapján a szülők és a szakemberek közötti nélkülözhetetlen, de törekeny együttműködés kérdése az egész konferenciát meghatározta. A konferencia alkalmat teremtett a cseh szülők számára, hogy a véleményüket, a tapasztalataikat és az igényeiket megismertessék a szakemberekkel.

További információval kapcsolatban a konferencia szervezői, Zuzana Kaprova (kprovaz@msmt.cz), az Ügynökség cseh képviselőtestületi tagja, és Alain Bony (alain.bony@wanadoo.fr) készséggel állnak rendelkezésre.

Birmingham, Egyesült Királyság, 2005. november

A Sunfield Professional Development Centre (sunfieldi szakmai fejlesztő-központ) által szervezett Korai Fejlesztés Európában konferenciát 2005. november 28-29-én tartották meg Birminghamben. Az utóbbi években egyre többet foglalkoznak a korai fejlesztéssel az Egyesült Királyságban. Ennek a konferenciának az volt a célja, hogy a területen dolgozó brit szakemberek és kutatók kapcsolatba kerüljenek az Európa más részeiből érkező kollégákkal.

A konferenciát a Kormány (Oktatási Minisztérium) és az Egyesült Királyság vezető jótékonyági intézményei támogatták, akik szeretnék, ha a családok szilárd alapokon nyugvó szolgáltatásokban részesülhetnének a korai fejlesztés terén (pl. MENCAP, SCOPE, RNIB, Mental Health Foundation). A konferenciának több mint ötszáz résztvevője volt, – beleértve az Ügynökség Korai fejlesztés projektjének munkatársait – akik az Egyesült Királyság és Európa különböző részeiből érkeztek.

A konferenciát a gyermek- és ifjúsági miniszter, Maria Eagle asszony nyitotta meg. Rövid összefoglaló tartott Michael Guralnick, a Nemzetközi Korai Fejlesztés Társaság elnöke, Patricia Champion, az új-zélandi Christchurch Korai Fejlesztés Központból, és Philippa Russell, az Egyesült Királyság Fogyatékos-jogi Biztosa. Az esettanulmányokat feldolgozó műhelybeszélgetések jelentős részét az EurLyaid (Európai Korai Fejlesztés Társaság - European Association on Early Intervention) képviselői vezették. A foglalkozásokon a következő témák kerültek napirendre: szegénység, a szolgáltatások fejlesztése, a különféle EU tagállamokban működő egyéni rendszerek és a jól működő gyakorlatok.

A konferencia alatt mutatták be a "Korai fejlesztés; nemzetközi kilátások, nemzeti törekvések és helyi módszerek" című új könyvet, amelyet Barry Carpenre és Jo Egerton szerkesztett. Ez a könyv a konferencián feldolgozott legfontosabb témaköröket érintve a korai fejlesztéssel kapcsolatos tendenciákban megjelenő változásokban tapasztalható brit, európai és nemzetközi helyzetről fest képet.

Michael Guralnick plenáris előadásában összefoglalta a konferencia eredményeit, amelyen a korai fejlesztésre váró változásokat tekintették át. A konferencián elhangzott előadások további részletei megtalálhatóak a konferencia weboldalán: <http://www.sunfield-school.org.uk/eci/conference.htm>

Kérjük, további információért forduljanak Barry Carpenterhez (barryc@sunfield.worcs.sch.uk), a Sunfield vezetőjéhez.

Lisszabon, Portugália, 2005. december

A portugál Oktatási Minisztérium Innovációs és Tantervfejlesztési Főigazgatósága (DGIDC) és a lisszaboni CERCI az Ügynökség támogatásával rendezett konferenciát a korai fejlesztésről 2005. december 5-6-án Lisszabonban.

A konferencia legfontosabb céljai a következők voltak: az EU tagállamok korai fejlesztésre vonatkozó kulcskérdéseinek és legújabb tendenciáinak számba vétele; az Ügynökség által a korai fejlesztésről készített jelentés ismertetése; a kutatás és a képzés szerepének értékelése a korai fejlesztés gyakorlatának fejlesztésében.

Ötszáz fős hallgatóság előtt két napon keresztül portugál és külföldi szakemberek elemezték a korai fejlesztés helyzetét. Az oktatásért felelős portugál államtitkár, az oktatásért és rehabilitációért felelős államtitkár és a DGIDC vezetője hangsúlyozták az esemény szerepét a portugáliai korai fejlesztés helyzetének javításában.

Filomena Pereira (filomena.pereira@dqidc.min-edu.pt), az ügynökség portugál képviselőtestületi tagja ad további felvilágosítást.

12. Transz-atlanti együttműködés a korai fejlesztésben

A "Transz-atlanti együttműködés a korai fejlesztésben" című projektet (2001-2005) az Európai Bizottság az EU és az USA közötti felsőoktatási és szakképzési együttműködési program egyik legjobb példajaként tartja számon. Három amerikai és öt európai egyetem vett részt a projektben:

www.transatlanticconsortium.org

A projekt négy alapvető célt tűzött ki:

- a fogyatékos gyermekeknek és a családjaiknak nyújtott szolgáltatásokkal kapcsolatos politika, gyakorlat és kutatás kiterjesztése és támogatása a résztvevő országokban;
- a gyakorlati szakemberek vezetői szerepre történő felkészítéséhez való hozzájárulás interkulturális képzések segítségével;
- a jelenlegi transz-atlanti információcsere szervezett rendszerének kialakítása és közös egyetemi kutatások támogatása a korszerű technológiák és csereutak adta lehetőségek kihasználásával;
- további hosszú távú együttműködés alapjainak a megteremtése, beleértve egy párhuzamos képzés elindítását.

A projekt legfontosabb eredményei megfelelnek a céloknak. Sikeresen létrejött egy európai és amerikai egyetemekből álló konzorcium, amely a korai fejlesztés jelenlegi és leendő vezetőit a mindennapi gyakorlat és a szakpolitika fejlesztéséhez és megszilárdításához szükséges információval látja el. A jövőbeni szakpolitikai együttműködésre vonatkozó egyezség többoldalú megállapodások formájában jött létre.

Összesen 65 gyakorlati szakember és kutató részesült a legkorszerűbb technológiák adta lehetőségekre épülő továbbképzésben, amely tapasztalatcserével egészült ki. A konzorcium 104 tanuló számára biztosított helyet. Mindezen felül a résztvevő egyetemek egy helyi szinten alkalmazható nemzetközi tantervet is kidolgoztak. A tanterv kidolgozása során figyelembe vették a korai fejlesztés nemzeti és nemzetközi tendenciáit.

Nemzetközi szinten a népesség intenzívebb mobilitása következtében az egyes családok és gyermekek igényeihez és lehetőségeihez illeszkedő korai fejlesztés hosszabb távon társadalmi és gazdasági előnyöket eredményez. A korai fejlesztésbe és a multikulturális környezethez jól alkalmazkodó munkavégzésre képes szakemberek képzésébe történő fokozottabb nemzetközi beruházásokra egyaránt szükség van. Ez biztosíthatja, hogy a projekt eredményei az EU, az USA, illetve más országok és kultúrák gyakorlatát gazdagíthassák.

A transz-atlanti konzorciummal kapcsolatos további információval kapcsolatban Franz Peterander (peterander@lrz.uni-muenchen.de), a Münchener Egyetem professzora ad felvilágosítást.

A kiadvánnyal kapcsolatos adatok

Kiadta: The European Agency for Development in Special Needs Education

Az Ügynökséget a tagállamok oktatási minisztériumai tartják fenn – az EU országai, Izland, Norvégia, és Svájc. Málta, Szlovénia és Szlovákia megfigyelői státusszal vesznek részt az Ügynökség munkájában. Az ügynökséget az Európai Unió intézményei is támogatják.

A EuroNews-ban megjelenő személyes vélemények nem feltétlenül tükrözik az Ügynökség, vagy a tagállamok hivatalos álláspontját.

A hírlevélből származó részletek a forrás pontos megjelölése esetén használhatók fel. Az elektronikus változat az Ügynökség honlapján keresztül érhető el:
www.european-agency.org

Titkárság (Secretariat)

Østre Stationsvej 33
DK – 5000 Odense C, Dánia
Tel: +45 64 41 00 20
secretariat@european-agency.org

Brüsszeli Iroda (Brussels Office)

3 Avenue Palmerston
BE-1000 Brussels, Belgium
Tel: +32 2 280 33 59
brussels.office@european-agency.org

Web: www.european-agency.org

Ha a hírlevélből további példányokat szeretne, vagy az Ügynökség tevékenységével kapcsolatban bármilyen más információra van szüksége, kérjük, keresse Hámoriné Váczy Zsuzsát (vaczy.zsuzsa@okm.gov.hu), az Ügynökség magyar képviselőtestületi tagját, vagy Kőpatakiné Mészáros Máriát (kopatakim@oki.hu) a magyar nemzeti koordinátort.

Szerkesztette: Amanda Watkins, Ole Lissabeck-Nielsen, Cor Meijer

Grafikai kivitelezés: Cadenza 3D www.cadenza-3d.co.uk

Fordította: Lénárt András

Nyomta: Halstan & Co. Ltd. <http://www.halstan.co.uk/>

Elérhető:	cseh	német	norvég
	dán	görög	lengyel
	holland/flamand	magyar	portugál

angol
észti
finn
francia

izlandi
olasz
lett
litván

spanyol
svéd

ISSN: 1901-8843

2006 nyara

A hírlevél megjelenését az Európai Bizottság Oktatásügyi és Kulturális Főigazgatósága támogatja:

http://europa.eu.int/comm/dgs/education_culture/index_en.htm